

MARSCHALKÓ LAJOS
KŐSZEG KÖDBEVÉSZ
regény

I. FEJEZET

Reggel tíz óra volt.

Szentkeresztyné kegyelmes asszony ebben a szokatlan látogatási időben kissé szórakozottan babrálta Kató fali naptárát.

- Március huszonnyolcadika! - mondta csendesen.

Ebben a pillanatban az ajtó hirtelen kicsapódott. A küszöbön ott állt Kapás Károly. Kissé sápadtabb volt a szokottnál.

- Kató csomagolj! - mondta minden bevezetés nélkül. - Rossz hírek jöttek. A frontot csakugyan áttörték. Holnap reggel itt is lehetnek...

- Szent Isten! - fordult meg Szentkereszthyné. - Hiszen az uram még mindig nem kapta meg a benzint. A csicskás nem hozta el a vaját, pedig feketén vettük hatvan pengőért kilóját, mert tudod drágám, nekem csak vaját szabad ennem az epém miatt.

Kató az ócska teknőből óvatosan kiemelte Istvánkát, belecsavarta egy frottír-lepedőbe, s csak azután mondta:

- Ha csakugyan menni kell, Clarisse, megkérlek valamire.

- Parancsolj édesem!

- Itt van velünk Vera. Igaz, csak cselédlány nálunk, de beprotezsálhatnád uradnál, a kegyelmes úrnál, hogy ő is eljöhessen. Teherben van, nem fogja bírni a gyaloglást.

Szentkereszthyné otthonosan megtöltötte a kávéscsészéjét az asztalon álló porcelán kannából.

- Hát ez a babkávét isteni, angyalom. De, ami a cselédlányod sorsát illeti, nem hiszem, hogy valami reménye legyen. A miniszterium autói tele vannak. Képzeld, a vezérezredes úr balatoni yachtjának vitorlavásznát már alig bírták felrakni rájuk.

Károly, aki eddig csendesen állt az ajtó mellett, hirtelen közbevágott.

- Valóbban borzasztó! A kegyelmes úr vitorla-vászna nem fog kényelmesen utazni. A kegyelmes úr bele fog pusztulni, ha meggyűrődik szegény vásznacska. Vera az csak egy cselédlány. Annak mindegy, hogy gyalogol-e, vagy nem. Hát ez... ez volt a régi rend. A rendszer!

A kegyelmes asszony szemére emelte az aranykeretes lornyont, aztán igyekezett mosolyogni.

- Ejh, ejh! Maguk olyan türelmetlenek, édesem. Maguk mindig simfölik a régi rendet. Pedig hát az legalább rend volt. Béke. Yachtverseny a Balatonon, vitézi bál, vadászat Lillafüreden és... úri élet. Mit tudtak maguk helyette hozni? Egy bútorozott szobát Kőszegen. Közös étkezést a zárdában, ahol az asztalnál együvé kell ülnöm a soffőröm lányával.

Károly arcát elfutotta a tüzes pirosság.

- Nyugodjék meg kegyelmes asszonyom. Nem sokáig kell ilyen méltatlan társaságban étkeznie. Holnap reggel itt vannak a bolsevikiek. S Németországban majd önök sem fognak aranytálcáról kaviárt enni. Ott majd a kegyelmes és méltóságos asszonyok is megtanulják a mórest.

Kató figyelmeztetően intett a férfi felé, de azt már elkapta a szenvedély.

- Nekem integethetsz! Mert én tudom, hogy ott majd megszűnik ez a felemás állapot. Ott a kegyelmes kezeckék majd gyógyszert csomagolnak a katonáknak, vagy töltik a V. fegyvereket és nem fognak feketén vaját venni, mert odakint rend van, egyszerűség van, fegyelem van.

- Akkor tulajdonképpen nem is értem, miért akarnak maguk minket odatelepíteni! - mondta nem titkolt ellenségeskedéssel Szentkeresztthyné. - Egy tábornok felesége, mint például magam, mégsem arra született, hogy a gyári munkásnőkkel álljon egy sorba, mégkevésbé, hogy ugyanazt a kosztot egye, mint a többi proli. Azt a sorsot, amit az új rend nekünk szán, megkaphatjuk a bolsevistáknál is. Igen. Akkor semmi értelme sincs, hogy mi elmenjünk innen.

Károly közelebb lépett az asztalhoz.

- Kegyelmes asszonyom! Mondok önnek valamit. Maradjon itt. Egy hellyel több lesz az autón. Mondjuk a Vera számára.

- Károly! Nem tűröm, hogy sértegeds a vendégemet! - toppantott közbe Kató. Amaz azonban folytatta.

- Önt talán a muszka sem fogja meggyalázni. Hogy is mondjam csak... olyan elszánt bolsevik nemigen akad...

Szentkeresztthyné felugrott.

- Hát édesem - sipogta Kató felé -, ha nem tudsz lakatot tenni az udvarlód, barátod, vagy micsoda szájára, akkor én már itt se vagyok tulajdonképpen. A cseléded ügyét azonban megpróbálom elintéztetni.

Megfogta a kilincset és csak az ajtóból szólt vissza.

- Ha a vitorla-vászonnal, vagy a konyakos hordóval tudunk valamit csinálni, én hiszem, hogy a kegyelmes úr nem fog elzárkózni... Ő még a régi világ embere. Úr! Talpig úri ember!

Az ajtó becsapódott. A lépcsőről még visszahallatszott, amint a kegyelmes asszony ledübörgött rajta, aztán Károly hangja hörgött bele a szoba csendjébe.

- Ezt legalább elintéztem - sújtott bele a levegőbe, majd az asszony felé fordult. - Katókám! Ne haragudj rám, de tudod, hogy nem bírom ezeket a kincstári szipirtyókat.

- Én nem haragszom! - törölte le a könnyeit Kató. - Csak egy kicsit fáj, hogy épp a búcsúzást nehezítetted meg.

Károly elengedte a Symphoniát, melyre éppen rágyújtani készült.

- Nem értelek. Miféle búcsúzásról beszélsz?

Kató hallgatott egy darabig, aztán határozottan mondta:

- Igen. Búcsúzás, Károly, mert én nem megyek veled.

- Megőrültél?

- Egyáltalán nem. Csupán úgy látom, hogy jobb, ha itt maradok.

- Mondom, hogy megbolondultál! - lázadt rá a férfi.

- Vagy talán nagyon is józanul gondolkodom - felelte az asszony. - Titeket elkapott az örület. Ti még mindig azt hiszitek, hogy valami csoda történik...

- Csoda nem! - lobogott fel Kapás Károly hangja. - De valami más annál inkább. Nézd Kató, beszéljünk okosan. Én most jövök a pártból. Neked, becsületszóra megmondhatom, hogy még csak 12 napot kell kivárni. A németek akkor bevetik a titkos fegyvereket, mi pedig visszajövünk...

- És ha nem?

- Akkor nekem úgyse kell többé ez a Magyarország. Megundorodtam tőle. A Szentkeresztthynéktől, az öreg szabotáló generálisoktól, a Sopronban csücsülő 68 darab menekült ezredestől, a bakáktól, akik átszökdösnek a bolsevistákhoz. Ha ez a nemzet el akar veszni, akkor vesszen nélkülem. Ahol a világnézetem, ott van a hazám.

- Én pedig azt vallo - mondta az asszony -, hogy többé nem érdekes semmi, amiről a férfiak beszéltek eddig. Én nem akarok hallani a < >[1] politikáról, hazáról, pártról. Visszamenni Pestre. Este lecsavarni a hangulat-lámpát, odaülni a fűtőtest mellé s kinézni a Dunára, amint úsznak rajta a jégtáblák, vijjognak felette a sirályok. Értsd meg: nekem nem hazám se Kőszeg, se Németország. Az én hazám az, amit kiépítettem magam körül. Egy kézimunka a dohányzó-asztalon, egy díványpárna a rökamién, aztán a szombat-esti színház, utána másfél pohár badacsonyi kéknyelű a Barossban.

- Ebből az otthonból azonban máris hiányzik valaki - húzta össze a szemöldökét Károly.

- A férjem... - komorodott el Kató. - De én tudom, hogy csak pillanatnyilag hiányzik. Őt is elsodorta a politika.

- Áruló lett! Debrecenben paktál a bolsevikiekkel.

- Nem tudom, mit csinál - hajtotta le szép szőke fejét az asszony.

- Sajnos, én tudom. Azonfelül azzal is tisztában vagyok, hogy szeretlek, Kató! Szeretlek, mióta az eszemet tudom, mióta együtt szedtük a madárfészeket a Nagyerdőn, mióta együtt üldöztük a házmester öreg macskáját.

- S mikor döntened kellett volna, hallgattál! - rebbent meg szemrehányóan a meleg női hang. - Nem jöttél, mikor István mindennap ott ült a szoknyám mellett, mikor a kezemet kérte...

- Elfoglalt a párt! A munka! A szervezés! Hiszen tudod, hogy volt új minden. Akkor kezdett megmozdulni az élet. A tattersaali gyűlés, a választás.

- Te pedig inkább akartál képviselő lenni, mint vőlegény.

- Ami volt, az volt! - mordult fel Károly. - Most nem a tegnapról van szó. Azt azonban nem szabadna elfelejtened, hogy amit tettem, nagyjából te érted csináltam.

- Érettem? - kacagott fel az asszony.

- Igen. Azt akartam, hogy: láss! Mindig! Amikor küzdök, amikor előbbre lépek, feljebb emelkedek. És most is te érted vagyok itt, mikor már úgy látszik, hogy a mi napunk áldozóban van. Azt akarom, hogy gyere velem és tarts ki még egy pár hétig, amíg visszahozlak. Diadalmasan! Büszkén. Mikor megnyertünk mindent, mikor majd elmondhatom, hogy legyőztünk mindenkit, még - a te uradat is.

- Azt hiszed, István csakugyan áruló lett?

- Nézd, Kató - nyúlt zsebébe Károly -, itt van a kémelhárító osztály legújabb jelentése. Sok minden egyéb mellett, benne a bizonyosság. Az urad, Sárossy István a debreceni árulók államtitkára. Beszért a kollégiumi országgyűlésen. Hát akarsz még többet?

Egy pillanatig csend volt. Kató betakarta Istvánkát, aki már csendesen aludt a ketrec-ágyacskában.

- Mikor még utoljára beszéltem vele - kezdte -, azt mondta István: magát, Kató, megfertőzték ezek az új ideák. Maga csak menjen Kőszegre, vagy akárhová, ha fél a bolsevikiektől. Én itt maradok, mert hiszem, hogy a becsületes embernek nem lehet baja.

- Becsületes ember? A baloldaliakkal paktált. Homályos egzisztenciákat védett a törvényszéken. Ezek a becsületes emberek tették tönkre Magyarországot! - harsogott Károly és a hangja élesen vágott bele a levegőbe, mint a sivító golyó.

Az asszony a szeme sarkából figyelte a férfit s most úgy érezte, hogy mindig is Károlyt szerette. A lobogását, vakmerőségét, a szép barna szemét, amelyből mindig sugárzott a hit, lelkesedés. És szerette, hogy olyan félelem nélkül tud legázolni mindent, mindenkit, aki az útjában áll. Ezzel szemben az ura egy kicsit tutyi-mutyi volt. Túl pedáns, túl lelkiismeretes. Így, ahogy visszagondolt rá, emlékezett, hogy soha nem szerette a férje barátait. Nem örült annak, hogy az irodájában mindig afféle emberek tolongtak, akikkel Károly például szóba sem állt volna. Aztán a törvényszéken felszedett egy csomó újságíró és azokkal politizált valamelyik kávéházban, amelyről azt beszélték, hogy az odajárókat szüntelenül figyeli a rendőrség. Vasárnap pedig fekete ruhát vett fel István és elment a misére a ferencrendiek templomába.[2] Hát minek misére járni? Mikor ő azt szerette volna, hogy harcoljon, szónokoljon, mint a többi férfiak, mint Károly, aki egy-kettőre képviselő lett, sőt - október 15-én majdnem miniszter. Lám, gondolta most, Károly még ma, az utolsó napon is kitart az elvei mellett. Tovább küzd, az ura pedig...

Károly odahúzódott a karszék mellé, melybe időközben leült az asszony.

- Katókám - mondta ezúttal csendesen -, velem kell jönnöd. Az enyémnek kell lenned. Mert,

amit te akarsz, a hazát, az otthont csak én adhatom vissza neked.

- Csak te?

- Mondjuk úgy, hogy: mi! A győzelem! És azonkívül, hogy szeretlek, felelős is vagyok érted. Nem hagyhatlak itt a bolsevikieknek, hogy a gyermeked szemeláttára gyalázzanak meg.

Az asszony hallgatott egy percre, mely alatt agyán átfutott a sok-sok gondolat, mely napok óta kergetőzött benne. Tegnap, vagy ma reggel még valóban azt hitte, hogy nem fog elmenni, ha üt az óra. A kőszegi bútorozott szobából szenvedélyesen vágyott vissza a pesti lakásába. De vajjon megvan-e a lakás? És ha nincs, akkor mit fog csinálni? Ha Károly elviszi, akkor legalább lesz egy meleg fészek, valahol a steyer hegyek között, ahol meghúzódhatnak, ahol élheti tovább a kényelmes, nyugodt életet. István különben is elrontotta a dolgát. Amazokhoz szegődött, s ha emezek győznek, akkor bizonyára üldözni fogják, megfosztják keresetétől. Szinte egy egész másik világból hallotta most Károly magára-ébresztő hangját.

- Azt kérdezem hát, eljössz-e velem? Tovább harcolni? Győzni?!

Az asszony felállt, közelebb lépett. Úgy érezte, hogy most nagyon okosnak, józannak kell lennie.

- Tudod, hogy soha sem szerettem a kényelmetlenséget, a hánykódást, a zűrzavart. Tehát rajtad áll. Ha tudsz szerezni egy autót, amelyen elmehetünk Istvánkával, Verával és a csomagokkal és ha biztosítani tudod, hogy odaát majd lesz egy akármilyen picinyke otthonunk, akkor - veled megyek!

- Én pedig viszlek! - lobogott fel a férfi hangja és felkapta a kicsi asszonyt, mintha máris rohanni akarna vele. Érezte, hogy Kató ajka ott perzsel az arcán, hogy a testében megpezsztül a vér s valami eszeveszett láz önti el az agyát. - Viszlek Katókám! Viszlek hegyeken túlra, tengeren át, felhőn át, mindegy, de viszlek. - Hirtelen letette Katót s elkacagta magát. - Viszlek, de egyelőre nincs, amin vigyelek. Az autót elajándékoztam a párt-szolgálatnak s ez már túl van a hetedik határon. Ez azonban ne izgasson téged. Valakit ledobok a Párt autóbuszárról, vagy vitorlavásznástól felfordítom a kényelmes úr kocsiját, de viszlek.

- Mikor indulunk? - kérdezte tárgyilagosan az asszony.

- Ha a Margit-vonal sem tud ellenállani, akkor talán már reggel. Most mindenesetre rohanok, hogy helyet csináljak tündérkirálynőnek egy rozzant autóbuszon.

forrás és folytatás: <http://mek.oszk.hu/10000/10008/10008.htm#b1>